

vzájemných práv státu mají se státi současně, a že když se současně nestaly, nemůže býti státu odepřeno právo, by dodatečně, beze zvláštního svolení vlastníka domu, jemuž se dostalo státní podpory, si dal své vzájemná práva zajistiti. Stav, aby na domech připsaných stavebním družstvům, byla sice poznamenána státní záruka, ale nebyla zapsána vzájemná práva státu, není vzhledem k velikému předpisu §u 4 zákona čís. 281/1919 přípustným. O právním významu a dosahu těchto vzájemných práv státu a jmenovitě jejich vlivu na převod domů z vlastnictví družstva do vlastnictví jeho členů, nemůže knihovní soud uvažovati. Listiny, jichž rekursní soud postrádá, není vzhledem k §u 97 knih. zák. a jelikož státní záruka jest již knihovně poznamenána, potřebí. Mínění, že citace zákona čís. 281/1919 v pozdějších zákonech má důvody pouze rozpočtové a finanční, nelze srovnati se skutečností, že se vztahuje na celý zákon, tedy také na jeho ustanovení soukromoprávní. Vytýkané rozpory mezi jednotlivými zákony o stavebním ruchu a prováděcími nařízeními nesouvisejí nijak s nárokem státu na navržené knihovní zápisy, nelze se proto jimi zabývati.

Čís. 5144.

Likvidací banky (komisionáře) jest odůvodněn právní zájem na zjištění (§ 228 c. ř. s.), v jaké měně jest banka povinna pohledávku zaplatiti.

Konto W.

Prohlásil-li komisionář komitentovi, že koupil cenné papíry sám, vstoupil do obchodu dle čl. 376, odstavec první obch. zák. a nezáleží na tom, že účtoval dohodné, provisi, daň, telefonické a telegrafické výlohy.

Lhostejno, že komisionář poznamenal v odpočtu »vídeňský účet« a že komitent ohradil se proti tomu, že mu byla cena koupených papírů účtována k tíži v Kč, cena prodaných pak k dobru v Krak.

(Rozh. ze dne 23. června 1925, Rv I 769/25.)

Žalobce byl v obchodním spojení se žalovanou bankou, jež prodala k jeho příkazu dne 14. února 1919 na vídeňské burse cenné papíry a připsala mu výtěžek v Krak. Žalobu o zjištění, že žalobci přísluší proti žalované nárok na vyplacení výtěžku za prodané cenné papíry v Kč, odůvodňoval žalobce právním zájmem na bezodkladné zjištění vzhledem ku svému obchodování, ve věci samé pak tím, že žalovaná banka neprávem připsala mu výtěžek k dobru jen v Krak. a vzpírá se vyplatiti mu jej v měně československé, ač ve smyslu čl. 376 obch. zák. jí právem pokládá za kupitele prodaných cenných papírů, ježto mu při provedení příkazu jiného kupitele neoznámila a dle vlastních svých obchodních podmínek provedení podobných příkazů jako samokontrahtka si vyhradila. Žalobě bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Dovolací soud sdílí především právní názor soudu druhé stolice, že tu jsou podmínky určovací žaloby podle §u 228 c. ř. s. Při srovnání doslovu žalobního návrhu s ostatním obsahem žaloby nemůže býti pochybnosti, že žaloba směřuje k tomu, by byl zjištěn právní poměr, vzešlý mezi stranami prodejem a koupí sporných akcií v ten způsob, že žalobci přísluší z tohoto obchodu proti žalované nárok na koruny československé, nikoli na staré nekolované rakousko-uherské koruny. Právní zájem žalobcův na bezodkladném zjištění tohoto právního poměru plyne již z povahy věci. Kryje se s hospodářským zájmem žalobce, by věděl, jak jest na tom co do onoho právního poměru a mohl se dle toho dále zařídit. Namítá-li dovolatelka, že by při tomto právním názoru mohl každý, kdo má pohledávku, vázanou lhůtou nebo příročím, před jeho uplynutím uplatňovati tuto pohledávku žalobou určovací, čímž by se příročí stalo zbytečným, přehlíží, že se žalobce nedomáhá plnění nesporné pohledávky, nýbrž jen určení sporného právního poměru, jež s účelem příročí nemá nic společného. Zájem žalobcův na tom, aby onen poměr byl zjištěn co nejdříve, jest odůvodněn právě likvidací banky a příročím jí poskytnutým. Třebaže žalobce má ochranu v předpisech čl. 202 a 245 obch. zák., dle nichž sporná pohledávka musí býti složena na soudě, dříve než se skončí likvidace, přece, kdyby měl vyčkávati, až bude moci podati žalobu o plnění, bylo by jeho právní postavení proti ostatním věřitelům, jichž pohledávky nejsou sporné, potud nevýhodnějším, že by se případné uspokojení jeho nároků prodloužilo o celou dobu trvání sporu zahájeného teprve po zrušení příročí, čímž by se jeho možnost, nakládati se zažalovaným penízem značně oddálila. Žalovaná sama připouští, že se zrušení příročí může státi co nejdříve; má tedy žalobce zájem na tom, aby také co nejdříve byl najisto postaven onen právní poměr mezi ním a žalovanou, poněvadž tím bude zároveň rozhodnuto o valutové povaze jeho pohledávky, která by se při příznivém pro něho řešení stala nespornou a pohledávka sama po zrušení příročí likvidní. Ve věci samé jest rozhodnouti otázku, zda žalovaná při sporném obchodu byla pouhou komisionářkou, či zda vstoupila v obchod výslovně jako přímá kontrahentka ve smyslu prvního odstavce čl. 376 obch. zák., pokud se týče, zda je i žalobce oprávněn, za takovou ji pokládati (čl. 376, odstavec třetí obch. zák.). Ve svých obchodních podmínkách, jichž se žalovaná sama dovolává, vyhrazuje si banka, že může koupiti i prodej cenných papírů, valut, devis atd. podle čl. 376 obch. zák. provésti po případě na vlastní účet. Dopisem ze dne 14. února 1919 oznámila žalovaná žalobci, vyřizujíc jeho příkaz, že koupila od něho dle přiloženého odpočtu 100 akcií 28. února 1919 za 56.351 K, za něž ho na účtě kusů zatěžuje. Toto prohlášení jest zcela přesné a jasné a nedopouští pochybností o tom, že žalovaná vstoupila ve smyslu prvního odstavce čl. 376 obch. zák. a svých obchodních podmínek sama do obchodu jako kupitelka. Každý jiný výklad, který by umožňoval mentální rezervaci banky a spekulaci na účet komitenta, příčil by se zásadně obchodnické poctivosti a předpisům §u 914 obč. zák. a čl. 278, 279 obch. zák. Pakliže žalovaná, ač prohlásila, že akcie kupuje od žalobce, nemí-

nila tak učiniti, jde to na její vrub (§ 915 obč. zák.). Proto jest i nerozhodné, zda žalovaná skutečně prodala akcie ve Vídni a komu, a zda o tom žalobce věděl, čili nic. Nebylo tudíž ani třeba, aby byl o této okolnosti slyšen svědek Jan V. neb prováděn důkaz obchodními knihami žalované (§ 275 c. ř. s.). Účtovavši dohodné, provisi, daň, telefonické a telegrafické výlohy, použila žalovaná jen práva, vyhrazeného v druhém odstavci čl. 376 obch. zák. komisionáři, jenž vstupuje do obchodu jako přímý smluvník. Také poznámka »vídeňský účet« na dopisu ze dne 14. února 1919 a odpočtu z téhož dne nemá rozhodujícího významu, neboť té doby nebyl si nikdo plně vědom dosahu těchto zvláštních účtů, opírajících se o nařízení vlády ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. Zbytečným byl proto i žalovanou nabídnutý důkaz znalci o tom, že při označení »vídeňský účet« účtuje se ve vídeňské měně, i když dle odpočtu koupila papíry banka. Vstoupila-li žalovaná do obchodu sama jako kupitelka dle prvního odstavce čl. 376 obch. zák., netřeba se vůbec obíratí otázkou, zda ji mohl žalobce za kupitelku pokládati také z důvodu třetího odstavce téhož článku, poněvadž mu neoznámila kupitele akcií, a odpadá i úvaha, zda žalobce své právo ve směru posléz uvedeném uplatnil včas, či opožděně. Vzešel tedy žalobci proti žalované přímý nárok z prodeje i z kupu akcií bez ohledu na to, zda žalovaná přes své prohlášení, že kupuje akcie od žalobce, prodala je na vídeňské burse. Nemůže-li žalovaná vzhledem k nařízení vlády ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. převéstí výtěžek za prodané akcie do tuzemska, postihuje tato příhoda ji, to tím spíše, když celá transakce byla provedena již za platnosti tohoto nařízení. Žalobce má proti žalované jako přímé smluvní straně nárok na kupní cenu, splatnou v tuzemsku, ježto splništěm jest dle obchodních podmínek žalované banky Praha, a to vzhledem k §u 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. v československých korunách v poměru tam naznačeném 1:1, a žalovaná nebyla oprávněna, aby kupní cenu účtovala na zvláštním kontě W, t. j. na účtu pohledávek starých rakousko-uherských korun do tuzemska nepřevoditelných. Zbývá se ještě zmíniti o významu žalobcova dopisu ze dne 2. srpna 1919, v němž dovolatelka spatřuje souhlas žalobcův s vyúčtováním kupní ceny za akcie v rakouských korunách na »vídeňském účtě« a uznání, že banka nevstoupila do obchodu jako přímý smluvník. Nehledíc ani k tomu, že, jak již uvedeno, té doby nebyl ještě náležitě vyjasněn dosah a význam zvláštních účtů W., nedá se z obsahu zmíněného dopisu žalobcova dovoditi to, co dovolatelka v něm shledává. Žalobce, jak z posledního odstavce dopisu vysvítá, ohražuje se proti tomu, by mu byla cena koupených akcií účtována a k tíži připsána v Kč, avšak kupní cena za prodané akcie připsána k dobru již jen v korunách rakouských. Domáhá se tedy žalobce v dopise vlastně jen vyúčtování obou kupních cen v téže valutě. Toto stanovisko žalobcovo jest správné, neboť není, jak z dosavadních úvah plyne, rozumného důvodu, proč by měl žalobce při koupi akcií platiti koruny rakousko-uherské. Vypočítává-li tedy žalobce v dopise, že zbývá k jeho dobru 1113 rak. kor. (níkoli korun rakousko-uherských, jak tvrdí dovolatelka), děje se to jen za předpokladu vyúčtování obou kupních cen v téže valutě a nemůže z toho žalovaná pro své stanovisko ničeho

dovozovati, zejména také ne, že žalobce uznal, že nebyla jeho přímou smluvnicí.

Čís. 5145.

Odpůrčí nárok v úpadku.

Lhostejno, že pohledávka, která nabyla zajištění napadeným právním jednáním, vznikla z obchodů ještě před knihovním vkladem a že skutečně byla po právu. Odpůrčí právo podle §u 28 konk. ř. může být po případě uplatněno vedle odpůrčího práva dle §u 30 konk. ř.

»Úmysl zkrátiti věřitele« spočívá již ve vědomí úpadce o výsledku škodlivém pro věřitele neb o možnosti nepříznivého výsledku z jeho právního jednání, které přes to bylo předsevzato, ač vědomě nedalo se provésti bez zkrácení věřitelů. Není třeba, by úpadce dal sám popud k právnímu jednání, stačí, když popud vzešel z druhé strany a nevyžaduje se, by úmysl na zkrácení byl výlučný. Předpoklady tyto čini právní jednání odporovatelným, třeba tu byly až při zřízení dlužního úpisu neb až při knihovním provedení zástavního zajištění.

Pro předpoklad odporovatelnosti, že právním jednáním jsou ostatní věřitelé zkráceni, stačí pravděpodobnost zkrácení ostatního věřitelstva, aniž by bylo třeba vyčkati výsledek realizace zvláštní podstaty.

Odpůrčí žaloba domáhající se prohlášení bezúčinnosti zástavního práva, nemůže se domáhati výroku, by zástavní právo následkem prohlášení bezúčinnosti bylo vymazáno aneb prohlášeno za zaniklé.

(Rozh. ze dne 23. června 1925, Rv I 782/25.)

Správce úpadkové podstaty Floriána M-a domáhal se na žalovanou firmu, by vůči úpadkové podstatě a úpadkovým věřitelům bylo prohlášeno bezúčinným zajištění pohledávky žalované zástavním právem na úpadcově nemovitosti. Bylo zjištěno, že zajištění stalo se dne 21. října 1922 na základě dluhopisu z téhož dne a že o jmění veřejné společnosti Sch. a M., jejímž veřejným společníkem byl Florián M., bylo dne 20. října 1922 zahájeno řízení vyrovnací. O b a n i ž š í s o u d y uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žaloba, o niž tu jde, opírá se o důvody odporovatelnosti právních jednání v úpadku, vytčené v §u 28 konk. ř., a nikoliv o důvody §u 30, pro které stanovena jest lhůta kratší jednoho roku, a proto se právem soud prvý na důvody §u 28 onězil a zjistil, že zajištění pohledávky strany žalované na základě dluhopisu ze dne 21. října 1922 stalo se v době, ne delší 2 let od vyhlášení úpadku zpět počítajíc. Ačkoliv odvolatelka v odvolání tvrdí, že při správném ocenění provedených důkazů a při správném posouzení věci po stránce právní nelze pokládati za to, že stranou žalující bylo dokázáno, že dlužník Florián M. dal zajistiti pohledávku strany žalované v úmyslu, poškoditi věřitele, a že žalované úmysl ten znám býti musil, neuvádí, v čem soud prvý důkazy nesprávně ocenil. Soud odvolací nemá proto ani podnětu, ani příčiny, by zjištění soudu prvního přezkoumával aneb od nich se uchyloval. Názor odvolatelky, že pro posouzení otázky, zda žalovaná strana, přijímajíc zajištění své